

JAARRAPPORTAGE 2019

Aanpak
Mensenhandel
Drenthe

Mensenhandel komt op uiteenlopende manieren en in veel verschillende sectoren voor. Het gaat niet alleen over seksuele uitbuiting en gedwongen prostitutie, maar ook over arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting of gedwongen orgaanverwijdering.

Onder regie van het Bestuurlijk Veiligheidsoverleg Drenthe (BVD) hebben de Drentse gemeenten in 2013 besloten om gezamenlijk in te zetten op de aanpak van mensenhandel en het coördineren van de zorg aan slachtoffers van mensenhandel. Om hier invulling aan te geven zijn in Drenthe een ketenregisseur (24 uur p/w) en een zorgcoördinator (16 uur p/w) actief. Medio 2019 is een nieuwe ketenregisseur voor Drenthe gestart en geven 2 medewerkers van de GGD invulling aan de functie zorgcoördinator.

De ketenregisseur en zorgcoördinator worden ondersteund door een regionale werkgroep aanpak mensenhandel die bestaat uit een vertegenwoordiging van de Drentse gemeenten, de manager van VeiligheidsHuis Drenthe, de ketenregisseur en de zorgcoördinator.

In dit gezamenlijk verslag van de ketenregisseur en de zorgcoördinatoren wordt allereerst ingegaan op de landelijke en regionale ontwikkelingen met betrekking tot de aanpak van mensenhandel. Vervolgens wordt een beeld geschetst van het aantal gemelde signalen en casussen in Drenthe in 2019. Daarnaast wordt aangegeven welke activiteiten de ketenregisseur en zorgcoördinator, naast het oppakken van signalen en casuïstiek, hebben uitgevoerd. Tot slot volgt een vooruitblik voor 2020.

Landelijke ontwikkelingen en regionale ontwikkelingen

Interbestuurlijk programma

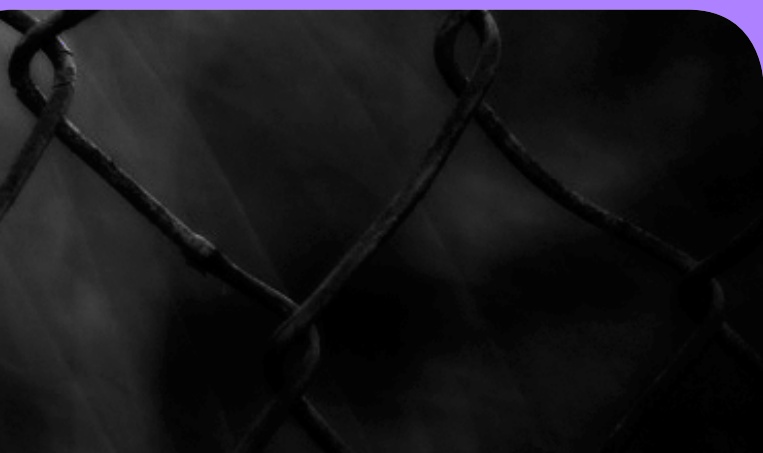
Rijk, gemeenten (VNG), provincies en waterschappen hebben in het Interbestuurlijk Programma (IBP) van februari 2018 afgesproken samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Zorg voor de slachtoffers van mensenhandel is een van de twaalf thema's. Als doelstellingen zijn in het IBP opgenomen dat:

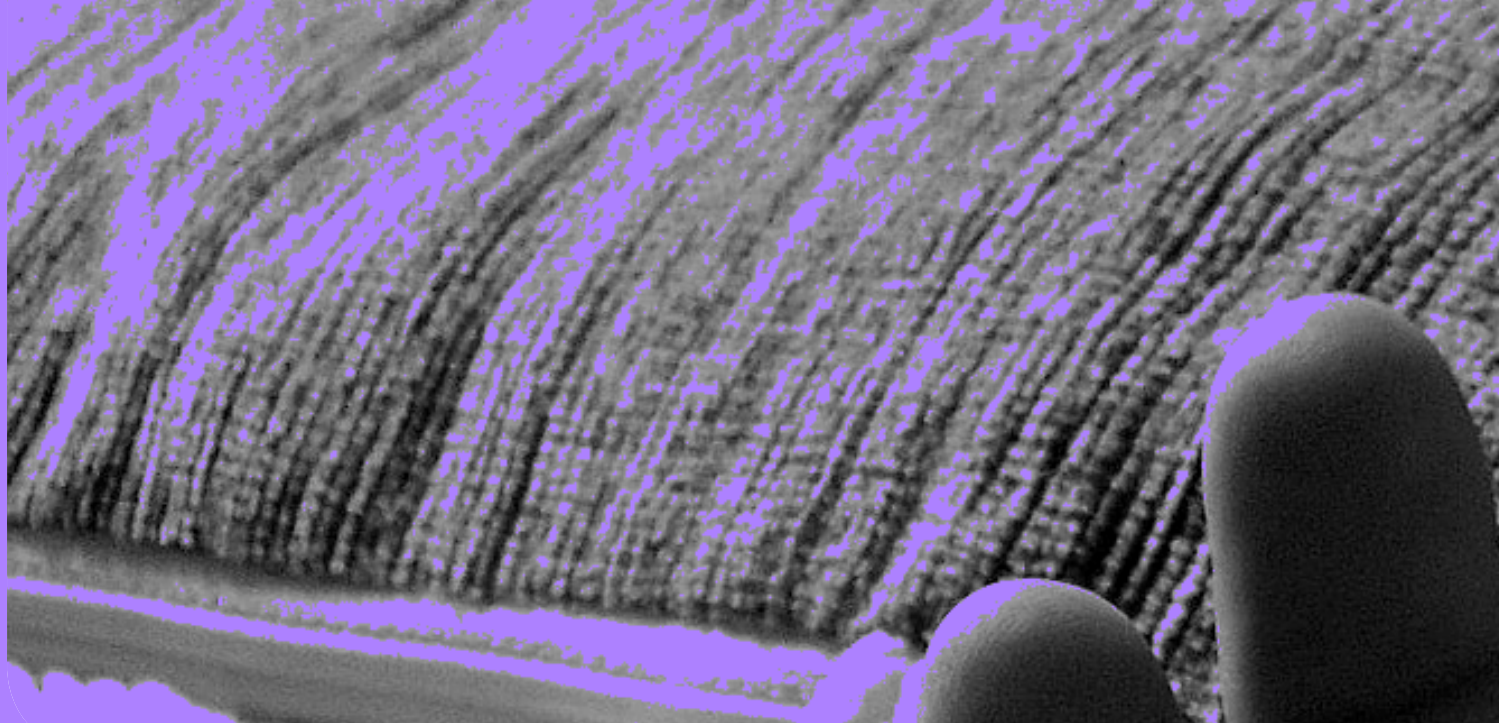
1. alle gemeenten duidelijk beleid ontwikkelen om mensenhandel tegen te gaan;
2. gemeenten voorzien in passende regionale opvang, ondersteuning en nazorg aan slachtoffers;
3. elke regio beschikt over een zorgcoördinator waardoor een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatie ontstaat.

Programma samen tegen mensenhandel

In november 2018 is vanuit vier ministeries het Programma samen tegen mensenhandel verschenen. Het programma beslaat een breed scala aan trajecten, projecten en initiatieven. Hierin wordt de bestaande aanpak van mensenhandel doorontwikkeld

en uitgebouwd met nieuwe initiatieven. Ook de gemeentelijke inzet krijgt een impuls omdat lokaal maatwerk als cruciaal wordt gezien voor een effectieve aanpak. Gemeenten zijn onmisbaar als het gaat om het signaleren van mensenhandel en kunnen seksuele uitbuiting voorkomen door goede regulering van de prostitutiebranche (zowel in de vergunde als niet vergunde sector). Gemeenten kunnen, aanvullend op het strafrecht, bestuurlijke instrumenten toepassen en barrières opwerpen om mensenhandel te voorkomen en aan te pakken. Op grond van de WMO en Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor de opvang en ondersteuning van slachtoffers. De VNG heeft een projectleider aangesteld die gemeenten hierin kan ondersteunen met advies en handreikingen bij het vormgeven van beleid en de uitvoering. CoMensha heeft eveneens een projectleider aangesteld die aan de slag gaat met de bevordering van kennis en expertise over mensenhandel in Nederlandse gemeenten en het stimuleren en ondersteunen van gemeenten hierin. Vanuit de werkgroep is contact met beide projectleiders.

Plan van aanpak mensenhandel Noord Nederland

Ter bevordering van een eenduidige aanpak in Noord Nederland is door een werkgroep (ketenregieteam), met daarin vertegenwoordigers van de gemeenten Assen, Leeuwarden, Groningen (namens de 3 Provincies), Politie, OM, Belastingdienst, het RIEC, Inspectie SZW en de zorgpartijen Fier, MJD en GGD Drenthe een integraal plan van aanpak mensenhandel Noord Nederland ontwikkeld. Dit plan beschrijft de ketensamenwerking tussen de genoemde partijen en de wijze van informatie-uitwisseling. De ontwikkeling van dit plan kent een lange geschiedenis en in het jaarverslag van 2018 spraken wij de verwachting uit dat de ondertekening van het plan in april 2019 plaats zou vinden. Na onderzoek in het kader van de AVG door een onderzoeksbureau bleken er echter dermate fundamentele verschillen te zitten in de manier waarop binnen de 3 provincies persoonsgegevens werden uitgewisseld dat niet gesproken kon worden

van een Noord Nederlandse aanpak. Hierop is de ondertekening uitgesteld. In samenwerking met het OM, de Politie en vertegenwoordiging van de Drentse gemeenten werkt de ketenregisseur momenteel aan een voorstel om de gegevensuitwisseling om Drents niveau mogelijk te maken. De ontwikkelingen hierin verlopen voorspoedig en ondanks enige tegenslag loopt Drenthe landelijk gezien mee in de kopgroep op dit gebied.

Aanstelling nieuwe ketenregisseur

In mei 2019 heeft de toenmalig ketenregisseur haar werkzaamheden beëindigd. De daardoor ontstane vacature werd in augustus ingevuld door een nieuwe ketenregisseur. In de periode van mei t/m augustus werden de taken van de ketenregisseur tijdelijk waargenomen door de zorgcoördinatoren, dit naast hun eigen taken. Deze wisseling en de inwerkperiode van de nieuwe ketenregisseur heeft als effect gehad dat niet alle doelstelling voor 2019 zijn behaald. Een aantal doelstellingen komen dan ook terug voor 2020.

Gemelde signalen en casuïstiek mensenhandel Drenthe

Hieronder wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel signalen van mensenhandel in 2019 bij de ketenregisseur en zorgcoördinator gemeld zijn en hoeveel slachtoffers de zorgcoördinator in 2019 bijgestaan heeft. Daarnaast wordt inzichtelijk op welke vorm van uitbuiting dit signaal betrekking had en hoe het signaal verder is opgepakt.

Voordat de cijfers uiteengezet worden, is het van belang om aan te geven dat bij de ketenregisseur en de zorgcoördinator signalen van (mogelijke) uitbuiting worden gemeld, die in verschillende stadia verkeren. Het kan gaan over een situatie waarbij de melder een niet pluis gevoel heeft of het kan gaan om een concreter signaal, waarbij een sterk vermoeden van uitbuiting aanwezig is. Het kan ook zijn dat er een concrete melding binnenkomt waar direct op wordt ingegrepen en direct hulp of opvang nodig is.

Soms zijn de slachtoffers in beeld, soms is daar (nog) geen zicht op. Iedere melding wordt zorgvuldig beoordeeld en vraagt om een specifieke aanpak op maat.

Signalen en casuïstiek mensenhandel in 2019

In totaal zijn in 2019 24 signalen van mensenhandel door de zorgcoördinatoren behandeld.

Bij het verder uitzoeken van de signalen en met informatie van ketenpartners blijkt vaak dat er veel problematiek speelt maar dat het label 'mensenhandel' er niet aan gegeven kan worden. Of dat er geen indicaties zijn voor verder strafrechtelijk onderzoek. Het signaal van zorg wordt dan doorgeleid naar de juiste instantie, zoals een welzijnsorganisatie.

In Drenthe verblijven slachtoffers van mensenhandel in asielzoekerscentra, bij Jade Zorggroep en Terwille. De GGD wordt door deze partijen regelmatig om advies gevraagd. Er is onvoldoende capaciteit om ook hier zorgcoördinatie in te zetten.

Overige activiteiten

Bewustwording professionals

Er zijn veel verschillende professionals die signalen van mensenhandel kunnen herkennen en zo het verschil kunnen maken voor slachtoffers. Als slachtoffers van mensenhandel eerder en beter in beeld zijn, kan er eerder worden gehandeld.

Om bewustwording te creëren rondom mensenhandel geven de ketenregisseur en de zorgcoördinatoren signaleringstrainingen.

Na de training weten de deelnemers wat mensenhandel is en welke verschijningsvormen er zijn. Welke signalen zij (bij hun werkzaamheden) kunnen tegenkomen, wat zij met deze signalen moeten doen en hoe de aanpak van mensenhandel in Drenthe werkt.

Gemeenten hebben een belangrijke rol bij de signalering van mensenhandel.

Daarom zijn het afgelopen jaar trainingen gegeven aan medewerkers van de gemeenten Assen en Emmen. In navolging hierop hebben medewerkers van Team Jeugd Assen in 2019 een voorlichting ontvangen en zijn een aantal medewerkers van Vaart Welzijn getraind.

Ook is de signaleringstraining gegeven aan medewerkers van Veilig Thuis Drenthe. Mensenhandel is een (bijzondere) vorm van huiselijk geweld en kindermishandeling. Professionals die huiselijk geweld en kindermishandeling signaleren dienen ook te

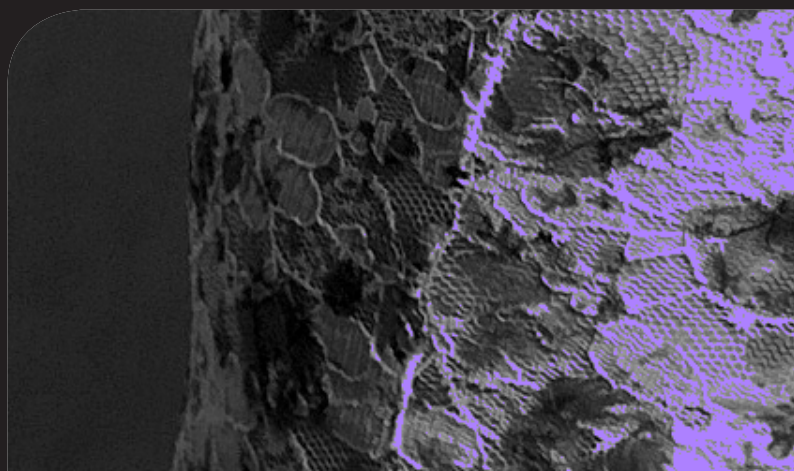
weten wanneer er sprake is van mensenhandel. Mooie ontwikkeling om te benoemen is dat het thema mensenhandel een vast onderdeel is geworden binnen de landelijke basistraining Veilig Thuis voor nieuwe medewerkers. Binnen Drenthe geven de ketenregisseur en zorgcoördinator deze training.

Tot slot zijn professionals in het onderwijs en medewerkers van de GGZ Drenthe getraind.

Naast het verzorgen van trainingen, geven de ketenregisseur en zorgcoördinator ook voorlichting over het onderwerp mensenhandel. Hierbij kunnen zij bijvoorbeeld aansluiten bij een teamoverleg.

Serious Request

3Fm organiseerde dit jaar wederom de life-line. Deze life-line bestond uit een estafette tocht vanuit Goes naar Groningen waarbij live radio werd gemaakt en geld werd ingezameld voor het Rode Kruis. Het doel was dit jaar de bestrijding van mensenhandel. De route liep door vijf Drentse gemeenten. Onderweg ondersteunden de radio dj's lokale initiatieven. Veel inwoners van Drenthe hadden geld ingezameld en ook burgemeesters en wethouders van de betrokken gemeenten droegen bij door een gedeelte van de route mee te lopen. De werkgroep had hierin een coördinerende en aansturende rol. Uiteraard liep ook de ketenregisseur een etappe mee om zo geld en aandacht voor dit thema te vragen.

Prostitutiebeleid

Reeds jaren wordt er gewerkt aan nieuwe wetgeving voor sekswerkers (Wet regulering Sekswork). Inmiddels is de publieke consultatie gesloten, het zal echter tot in ieder geval 2022 duren voordat de wet van kracht zal zijn (bron CCV). Ondertussen zien meerdere Drentse gemeenten zich genooddaakt om lokale regelgeving op te stellen vooruitlopend op de nieuwe wetgeving. In het verleden is gepoogd om hierin gezamenlijk op te trekken, om uiteenlopende redenen is dit niet gelukt. De gemeente Assen heeft prostitutiebeleid ontwikkeld waarbij zij het Leger des Heils en stichting Terwille hebben gevraagd om uitvoering te geven aan het beleid. Het Leger des Heils en Stichting Terwille werken samen als Time2Connect. Zij bieden outreachende hulp aan sekswerkers in de provincies Groningen en Drenthe. In het contact met sekswerkers wijzen zij op het bestaan van zorgcoördinatie en de hulp die zorgcoördinatie kan bieden aan personen die mogelijk slachtoffer zijn van mensenhandel. Zowel de procescoördinator als de ketenregisseur volgen de eerste ervaringen van Time2Connect op de voet om zo mogelijke kwetsbaarheden op het gebied van mensenhandel inzichtelijk te krijgen en hierover advies te kunnen geven, ook aan andere gemeenten.

Begeleiden van slachtoffers

Door de zorgcoördinatoren zijn meerdere slachtoffers begeleid in het proces van aangifte doen, alsmede in het toe leiden naar professionele hulp en het geven van advies. Indien er aan een signaal

niet het label mensenhandel gegeven kan worden, maar er veel problematiek speelt, leiden zij het signaal naar de juiste (zorg)instantie.

Aard en omvang

Eén van de speerpunten van 2019 was het in kaart brengen van de aard en omvang van de problematiek van mensenhandel in Drenthe. Hiertoe is vanuit de werkgroep een onderzoeksvoorstel gemaakt en werd gezocht naar financieringsmogelijkheden. Dit resulteerde in een voorstel waarbij de gemeenten financieel zouden moeten bijdragen. Vanwege de wisseling van ketenregisseurs en gelet op de financiële situatie van meerdere gemeenten is er voor gekozen geen vervolg aan dit onderzoeksvoorstel te geven. Onderstaande casus illustreert daarnaast duidelijk hoe ingewikkeld de vraag is om aard en omvang duidelijk te krijgen.

Het bedrijf WebIQ levert software die gemeenten in staat stelt om inzicht te krijgen in de digitale omvang van o.a. prostitutie binnen de gemeente en eventuele signalen van mensenhandel. Tijdens een presentatie binnen een van de Drentse gemeenten werden ruim 11.000 entiteiten zichtbaar, alleen voor deze gemeente. Binnen deze gemeente geldt geen vergunning –of meldplicht voor thuiswerkers waardoor er geen cijfers beschikbaar zijn over het aantal sekswerkers. Oppervlakkig gezien lijkt de omvang van, in dit geval, prostitutie gering. Een eerste digitale zoekslag laat echter een heel ander beeld zien. Of zoals een tegeltjeswijsheid luidt: “als je links kijkt, zie je rechts niks”.

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het geven van voorlichting aan verschillende partijen. Van de ontvangen signalen kwam slechts een zeer beperkt deel van getrainde medewerkers. In 2020 wil de werkgroep zoeken naar mogelijkheden om het effect van de trainingen vergroten. Ook wil de werkgroep keuzes maken om per jaar de focus te leggen op een specifiek netwerk. Zodoende komt er meer nadruk op de kwaliteit van het netwerk te liggen dan op de kwantiteit.

De Drentse gemeente zijn aangesloten bij het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) om zodoende effectief ondermijning te kunnen bestrijden. Aangezien mensenhandel een vorm van ondermijning is, wil de werkgroep de samenwerking met het RIEC aangaan om zodoende de slagkracht te vergroten in de bestrijding van mensenhandel.

Casuïstiek

Toezichthouders WMO in een Drentse gemeente maken zich ernstig zorgen om een vrouw die door begeleiders zo slecht behandeld wordt dat zij er een “assepoester gevoel” aan overhouden. Zij melden dit bij de politie die een overleg organiseert waarbij de zorgcoördinator en de ketenregisseur aansluiten. Besloten wordt om de procesregie bij de ketenregisseur neer te leggen. Door het Team Mensenhandel en Migratiecriminaliteit van de politie wordt een verkennend onderzoek gedaan en er wordt een ervaren medewerker van het gemeentelijk team aan het systeem gekoppeld. De gedeelde informatie leidt tot het gezamenlijk besluit om niet voor een strafrechtelijk traject te gaan, maar vanuit de WMO duidelijke grenzen en voorwaarden te hanteren bij het toekennen van het PGB geld. In combinatie met de inzet van de gemeentelijk medewerker wordt er zo toegewerkt naar meer zelfstandigheid en veiligheid van de vrouw.

Een andere gemeente ontvangt klachten van overlast door een groep Poolse mannen die in één huis wonen. De mannen werken voor een uitzendbureau en het bedrijf waar zij werken is eigenaar van de woning. Een medewerker van het

uitzendbureau fungeert als huisbaas. Door de gemeente wordt dit signaal van mensenhandel ingebracht bij de ketenregisseur, deze vraagt bij Politie en zorg of zij aanvullende informatie hebben op de aangeleverde namen en adressen. Dit blijkt niet het geval, hierop wordt geadviseerd om het signaal bij het RIEC in te brengen.

Een 29-jarige man uit een gemeente in Zuidoost Drenthe is in hoger beroep veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf (waarvan vier maanden voorwaardelijk) voor mensenhandel. Hij liet een jonge vrouw uit Hilversum voor zich werken als prostituee en al het geld dat ze verdiende moest ze afstaan aan hem.

In 2018 werd de man door de rechtbank in Lelystad vrijgesproken vanwege gebrek aan bewijs. Het gerechtshof in Zwolle vindt dat er wél genoeg bewijs is. Behalve de celstraf moet de man de Hilversumse een schadevergoeding van bijna 25.000 euro betalen. Ook heeft hij een contactverbod gekregen voor twee jaar. Het hof vindt dat de man de vrouw op ‘een klassieke, loverboy-achtige, manier heeft ingepalmd. De twee leerden elkaar begin 2013 kennen. Hij deed of hij verliefd op haar was en zij werd verliefd op hem.